

ضرورت یکسان سازی گزارش روش شناسی در مقالات منتشر شده در مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی

سپیده جمشیدیان*

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / اسفند ۱۳۹۲؛ ۱۳(۱۲): ۱۱۳۸ تا ۱۱۳۹

استفاده از منابع مختلف در بیان روش شناسی پژوهش، در بسیاری موارد، باعث درک متفاوت خوانندگان از روش انجام پژوهش شده است. با این حال، در مجلات مرتبط با آموزش به این موضوع بهای چندانی داده نشده و اغلب ذکر نشده کدام نوع دسته بندی برای روش شناسی مقالات چاپ شده در مجله، منظور شده است. اگر چه اصل، بیان پژوهش انجام شده است اما رسیدن به یک فهم مشترک در ارتباط با دسته بندی نوع مطالعات پژوهشی می تواند برای خوانندگان مجله به ویژه دانشجویان که در ابتدای راه پژوهش های آموزشی قرار دارند، بسیار کمک کننده باشد.

در مقالات مختلف، با عبارت هایی مثل مطالعه تحلیلی، مطالعه توصیفی تحلیلی، مطالعه پیمایشی، مطالعه مقطعی، مطالعه توصیفی مقطعی مواجه می شویم که هر کدام، از یک نوع دسته بندی متفاوت گرفته شده اند. در کتاب های مختلف پژوهش در آموزش، یکی از انواع متدهای پژوهشی، روش علی-مقایسه ای است (۱ تا ۶) که ساده ترین روش کمی برای کشف روابط علی- معلولی بین پدیده ها و یکی از روش هایی است که متخصصان تعلیم و تربیت برای مقایسه افرادی که واجد یک ویژگی هستند و افرادی که فاقد آن هستند، بسیار مورد استفاده قرار می دهند. با وجود استفاده بسیار از این روش، مقالات بسیار کمی، به استفاده از این متد پژوهش اشاره داشته اند و به دلیل عدم وجود مداخله، آن را در قالب پژوهش های توصیفی جای داده اند.

این موضوع از آنجا اهمیت بیشتری پیدا می کند که دسته بندی پژوهش های تربیتی با پژوهش هایی که در حوزه علوم سلامت انجام می شود متفاوت بوده و برای دانشجویان رشته های آموزش در زمینه های بهداشتی و پزشکی که با هر دوی این پژوهش ها سروکار دارند، می تواند باعث سردرگمی شود؛ ضمن این که گاه نویسندگان مقالات خودشان نیز نمی دانند نوع مطالعه را چگونه عنوان کنند و آن را در کدام قالب قرار دهند.

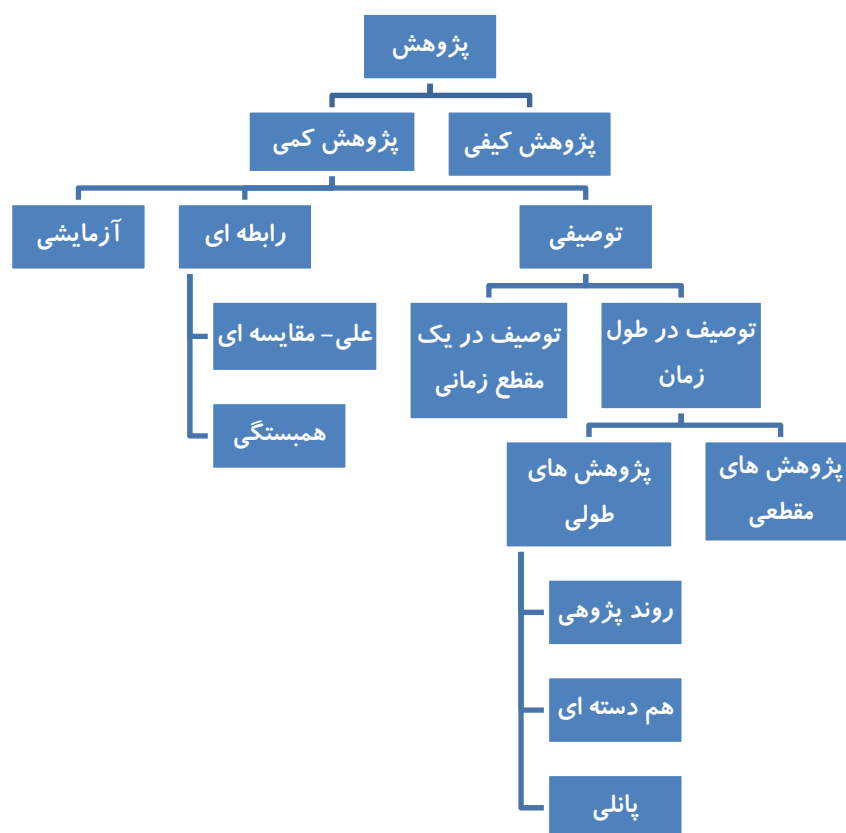
یک مورد از این برداشت های متفاوت، در نقد مقاله چاپ شده در مجله شماره ۵ دوره سیزدهم مشاهده می شود (۷) که در نقد روش شناسی یکی از مقالات (۸)، توضیحاتی بیان شده که خود، نشانه متفاوت بودن دیدگاه های افراد در مورد انواع روش های پژوهشی است. در این نقد، دسته بندی مربوط به پژوهش های علوم سلامت برای مقاله مذکور که یک پژوهش آموزشی بود، پیشنهاد شد، اما سوال اساسی این است که آیا می توان دسته بندی مربوط به روش های پژوهش در علوم سلامت را در پژوهش های علوم تربیتی و آموزش استفاده نمود یا خیر. با توجه به تقسیم بندی کتاب گال، بورگ و گال (نمودار ۱) (۹) و همان طور که نویسنده محترم مقاله، در پاسخ به نقد مقاله (۷) ذکر کرده اند، مطالعه مقطعی نوعی از مطالعه توصیفی در نظر گرفته شده و در این تقسیم بندی نامی از مطالعات تحلیلی برده نشده است. آنچه مسلم است، این

* نویسنده مسؤول: سپیده جمشیدیان، دانشجوی دکتری آموزش پزشکی، مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.

sepidehjamshidian@gmail.com

تاریخ دریافت مقاله: ۹۲/۱۰/۱۵، تاریخ اصلاحیه: ۹۲/۱۱/۱، تاریخ پذیرش: ۹۲/۱۱/۱

موارد، تنوع و تعدد دسته‌بندی‌های مختلف را نشان می‌دهد و لزوماً نشانه درست یا غلط بودن هیچ کدام نیست؛ اما در نهایت سردرگمی ایجاد شده، برای خوانندگان مقاله خوشایند نیست.

نمودار ۱: دسته‌بندی خلاصه از انواع پژوهش برگرفته از کتاب روش های تحقیق گال، بورگ و گال

لازم به ذکر است که در قسمت راهنمای نویسندگان مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، توضیحات کاملی در مورد نگارش انواع مقالات داده شده است و در مورد نحوه نگارش قسمت روش‌ها، در پژوهش‌های تجربی، پیش تجربی و شبه تجربی و همچنین پژوهش‌های توصیفی طولی و توصیفی مقطعی مطالبی آورده شده است، اما در مورد این که مثلاً طرح پیش تجربی چیست یا منظور از طرح توصیفی مقطعی، دقیقاً چیست، توضیحی آورده نشده است.

با توجه به موارد یاد شده، پیشنهاد می‌شود هیأت محترم تحریریه مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، چارچوبی مشخص بر اساس منابع معتبر آموزشی برای دسته‌بندی انواع طرح‌های پژوهش در نظر بگیرند و آن را به اطلاع کارشناسان مقالات، نویسندگان و خوانندگان مجله برسانند. نتیجه این اقدام، کمک به ایجاد درک یکسان تمامی این افراد از روش‌شناسی پژوهش و دقت بیشتر نویسندگان مقالات برای مشخص نمودن روش‌شناسی پژوهش و آزمون‌های آماری به کار گرفته شده، خواهد بود.

منابع

1. Gall MD, Gall JP, Borg WR. Educational research: an introduction. 8th ed. Boston: Allyn and Baccon Co; 2006.
2. Cohen L, Manion L, Morrison K. Research Methods in Education. 7th ed. UK: Taylor & Francis; 2011.

3. Lodico MG, Spaulding DT, Katherine H. Methods in Educational Research: From Theory to Practice. 2nd ed. New York City : John Wiley & Sons; 2010.
4. Koul L. Methodology Of Educational Research. 4th ed. India: Vikas Publishing House; 2009.
5. Mertens D. Research and evaluation in education and psychology. 3rd ed. Thousand Oaks, California: SAGE publication; 2010.
6. Ross KN. Educational research: some basic concepts and terminology. UNESCO International Institute for Educational Planning; 2005. [citd 2014 Feb 8]. available from:
http://www.iiep.unesco.org/fileadmin/user_upload/Cap_Dev_Training/Training_Materials/Quality/Qu_Mod1.pdf
7. Salehinia H. [Commentary on: Evaluation of Internal Efficiency and External Effectiveness of the General Medicine Curriculum: Perspectives of Students, Graduates and Faculty Members at Shahid Sadughi University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Medical Education. 2013; 13(5): 444-5. [Persian]
8. Mohammadi M, Naseri Jahromi R, Moeini Shahraki H, Mehrabaniyan N. [Evaluation of Internal Efficiency and External Effectiveness of the General Medicine Curriculum: Perspectives of Students, Graduates and Faculty Members at Shahid Sadughi University of Medical Sciences]. Iranian Journal of Medical Education. 2013; 13(3): 233-243. [Persian]
9. Nasr AR, Oraizi HR, Abolghasemi M, Pakseresht MJ, Kiyamanesh AR, Bagheri KH & et all, (translators). Educational Research an Introduction. Gall MD, Borg WR, Gall JP, (Author). Tehran: Shahid Beheshti University of Medical sciences & Samt ;2012. [Persian]